

CÂTEVA CONSIDERAȚII CU PRIVIRE
LA EVOLUȚIA ȘI CRONOLOGIA
CULTURII SĂLCUȚA

Dr. Livian Rădoescu
Universitatea „Constantin Brâncuși” din
Târgu-Jiu

Rezumat

Formată în partea de sud-vest a Olteniei și nord-vestul Bulgariei, pe fond Vinča târziu, dar și a unor elemente de tip Gumelnița A2, cultura Sălcuța s-a răspândit și în sud-estul Banatului sârbesc, fiind documentată arheologic în zona Nișului, dar și pe malul stâng al Oltului în Muntenia, aria culturii întinzându-se până în Tracia. În nord-estul Bulgariei aceasta se manifestă sub forma aspectului cultural Krivodol, iar în partea de nord est a fostei Yugoslavii sub denumirea de Bujanj, motiv pentru care ea este încadrată într-un complex cultural ce poartă denumirea de Sălcuța-Krivodol-Bujanj.

Cuvinte cheie: Sălcuța's culture; Sălcuța-Krivodol-Bujanj cultural complex; Sălcuța IV–Băile Herculane–Cheile Turzii–Huniadyhalom cultural horizon; cultural syncretism.

(Berciu 1961a: 40; Comșa 1993: 164), dar și a unor elemente de tip Gumelnița A2, cultura Sălcuța s-a răspândit și în sud-estul Banatului sârbesc, fiind documentată arheologic în zona Nișului (Comșa 1987: 64, 173), dar și pe malul stâng al Oltului în Muntenia, aria culturii întinzându-se până în Tracia. În nord-estul Bulgariei aceasta se manifestă sub forma aspectului cultural Krivodol, iar în partea de nord est a fostei Yugoslavii sub denumirea de Bujanj, motiv pentru care ea este încadrată într-un complex cultural ce poartă denumirea de Sălcuța-Krivodol-Bujanj (Berciu 1961b: 101-124).

În urma descoperirilor din stațiunea eponimă, punctul „Piscul Cornișorului”, D. Berciu a împărțit evoluția culturală a comunităților sălcuțene în patru faze,

A FEW CONSIDERATIONS
REGARDING THE EVOLUTION AND
CHRONOLOGY OF SĂLCUȚA
CULTURE

PhD Livian Rădoescu
„Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

Abstract

Formed in the Oltenia's south-west and Bulgaria's north-west on a late Vinča fund, as well as above Gumelnița's A2 elements type, Sălcuța culture spread within Serbian south-west of Banat; it was archeologically confirmed both around the area Nišu and in Muntenia on the left shore of Olt river, the cultural area goes back as far as the Thracian period. In the north-east part of Bulgaria it manifested under the form of Krivodol cultural aspect, while in the north-east of former Yugoslavia it appeared as Bujanj. That's the reason why it was framed in a cultural complex called Sălcuța-Krivodol-Bujanj.

Key words: Sălcuța's culture; Sălcuța-Krivodol-Bujanj cultural complex; Sălcuța IV–Băile Herculane–Cheile Turzii–Huniadyhalom cultural horizon; cultural syncretism.

Formed in the south-west part of Oltenia and the north-west of Bulgaria on a late Vinča fund (Berciu 1961a: 40; Comșa, 1993: 164), as well as above Gumelnița's A2 elements type, Sălcuța's culture spread in the south-west of the Serbian Banat, being archeologically confirmed both around the area of Nišu (Comșa 1987: 64, 173) and in Muntenia on the left shore of Olt river, the cultural area stretching out as far as the Thracian area. In the north-east of Bulgaria it manifested itself under the form of Krivodol cultural aspect, while in the north-east of former Yugoslavia it appeared as Bujanj. That's the reason why it was framed in a cultural complex called Sălcuța-Krivodol-Bujanj (Berciu 1961b: 101-124).

As a result of the discoveries from the

numerotate Sălcuța I-IV (Berciu 1961a: 160-161). Numai primele trei faze (I-III) aparțin în totalitate culturii eneolitice Sălcuța (Berciu 1961a: 80-82; 88-115, 341-350), cea de-a patra fază, cu subfazele IVa și IVb (Berciu 1961a), se constituie într-o cultură de-sine-stătătoare, Sălcuța IV, care va contribui la apariția orizontului cultural Sălcuța IV – Băile Herculane – Cheile Turzii – Huniadyhalom (Roman, Boroneanț 1977: 218-220).

M. Șimon, pe baza analizelor materialelor ceramice descoperite în așezarea sălcuțeană de la Ostrovul Corbului - „Botul Cliuciului”, dar și a anumitor motive ornamentale, diviza faza a III-a a acestei culturi în Sălcuța IIIa, Sălcuța IIIb, Sălcuța IIIc, în funcție de tehnicile folosite pentru decorarea vaselor.

Totodată, autorul a evidențiat legătura culturii Sălcuța cu orizontul cultural Sălcuța IV – Băile Herculane – Cheile Turzii – Huniadyhalom al toartelor pastilate, precum și contactele cu cultura Cernavoda I și grupul Brătești (Șimon 1989: 107-145).

Prezența unor materiale Cernavoda în complexele din Oltenia, în mediul culturii Sălcuța, aparținând unor faze finale, a dus la postularea unui sincronism între cele două populații, fapt dovedit de cercetările din așezările de la Ostrovul Corbului - fazele IIIa și IIIb, Sălcuța – fazele IIc-III, nivelul sălcuțean târziu de la Vădastra, Cuptoare “Sfogea” - fazele IIc-III (Lazarovici 1979: 174), Drăgănești-Olt –faza III (Nica, Zorzolliu, Vasilescu 1994: 41-60), Almăjel (Galbenu 1983).

Ceramica de tradiție stepică de la Ostrovul Corbului întregeste acest tablou cronologic, iar decorul sub formă de „omizi” întâlnit atât la Brătești(Tudor 1977: 38-53; Tudor 1978: 12-42) cât și la Tigveni evidențiază sincronismul fazelor Cernavoda I - Sălcuța III care este posterior fazei Gumelnița B1 (Roman 1978: 215-221; Șimon 1989: 143).

La Vădastra, în punctele „Măgura Fetelor” și „Dealul Cișmelei” nivelele

eponym resort, the point „Piscul Cornișorului”, D. Barcia divided the community cultural evolution of Sălcuța into four phases, numbered Sălcuța I-IV (Berciu 1961: 160-161). Only the first three phases belong entirely to the eneolithic culture of Sălcuța (Berciu 1961: 80-82; 88-115, 341-350), the fourth one with its subdivisions IVa and IVb (Berciu 1961), make up an independent culture, Sălcuța IV, which will contribute to the appearance of the cultural horizon Sălcuța IV – Băile Herculane – Cheile Turzii – Huniadyhalom (Roman, Boroneanț 1977: 218-220).

M. Șimon, examined the ceramics discovered around the area of Ostrovul Corbului - „Botul Cliuciului”, as well as the ornamental motives, and divided the third phase of Sălcuța culture into Sălcuța IIIa, Sălcuța IIIb, Sălcuța IIIc, depending on the techniques used for the pottery decoration.

At the same time the author emphasized the connection between Sălcuța culture and the cultural horizon Sălcuța IV – Băile Herculane – Cheile Turzii – Huniadyhalom of the pilled handles as well as the contacts with the culture Cernavoda I and the group Brătești (Șimon 1989: 107-145).

The presence of several Cernavoda materials in the Oltenia complexes, in Sălcuța cultural environment, belonging to some final phases led to the postulation of a synchronism between the two populations. This fact was proved by the researches around Ostrovul Corbului during the phases IIIa and IIIb, around Sălcuța during the phases IIc and III, Sălcuța late level from Vădastra, Cuptoare “Sfogea” during phases II and III (Lazarovici 1979: 174), around Drăgănești – Olt during III phase (Nica, Zorzolliu, Vasilescu 1994: 41-60) and around Almăjel (Galbenu 1983).

The steppe traditional ceramics from Ostrovul Corbului complete this chronological image, while the caterpillar-like decoration found both in Brătești (Tudor 1977: 38-53; Tudor 1978: 12-42) and in Tigveni emphasizes the synchronism of phases Cernavoda I - Sălcuța III, which is subsequent to the Gumelnița B1 phase (Roman 1978: 215-221;

aparținând culturii Vădastra, fazele I și II, sunt suprapuse de o locuire a comunităților sălcuțene, iar materialele tipic sălcuțene descoperite în situații stratigrafice clare la Drăgănești-Olt „Corboaica” și Romula „Dealul Morii”, confirmă și ele contemporaneitatea dintre culturile Gumelnița B1 și Sălcuța I într-un moment în care prima se afla în faza evolutivă finală.

La geneza culturii Sălcuța, aportul vințian, în zona centrală și estică a Olteniei nu a fost atât de pronunțat; elementele care definesc primele faze evolutive au ajuns în cultura Sălcuța pe filiera anterioară Dudești și Vădastra. Prezența semnificativă a elementelor Vința, în locuirile sălcuțene din vestul Olteniei, este susținută de stratigrafia din așezările de la Ostrovul Corbului, Băile Herculane, Verbicioara, Almăjel, etc. Toate transformările petrecute în evoluția culturii Sălcuța, detectabile la nivelul așezărilor de la Ostrovul Corbului, se datorează prezenței purtătorilor culturii Cernavoda I.

În cadrul „fenomenului Sălcuța” prezența elementelor de tip Cernavodă I și deplasarea comunităților cu ceramică C în aria fazei Cucuteni A-B determină o „mișcare etno-culturală de proporții” (Roman 1971: 128) care are drept rezultat apariția unui nou orizont cultural, cel al toartelor pastilate.

Deplasarea comunităților sălcuțene din Oltenia spre Banat (Radu 2002) s-a realizat prin culoarul Timiș-Cerna, așezările de la Cuptoare „Sfoge” și Slatina-Timiș evidențiind numeroase importuri de ceramică Tiszapolgár; contactul dintre cele două comunități va genera un nou orizont cultural de sinteză, Bodrogkeresztúr (Luca, Roman, Diaconescu 2004). Pentru zona de nord-est a Olteniei, P. Govora a efectuat o serie de săpături la Valea Sălei, Cetățuia, Dobriceni, Govora Sat, etc., scoțând la lumină o serie de fragmente ceramice specifice culturii Sălcuța IV ce amintesc de strachina și cupa cu picior inelar (Govora 1995: 14-15).

Orizontul cultural Sălcuța IV – Băile Herculane – Cheile Turzii – Huniadyhalom este răspândit pe teritoriul Olteniei,

Șimon 1989: 143).

At Vădastra, at „Măgura Fetelor” and „Dealul Cișmelei” points, the levels belonging to Vădastra culture, phase I and II are overlapped by a habitation of the communities from Sălcuța, and the typical materials discovered in clear stratigraphic situations around Drăgănești-Olt „Corboaica” and Romula „Dealul Morii” confirm the contemporary relation between the cultures Gumelnița B1 and Sălcuța I in a moment when the first one was in a final evolutionary phase.

For the genesis of Sălcuța culture, the vințian contribution in the central and eastern part of Oltenia was not so well-marked. The elements that define the first evolutionary phases reached Sălcuța culture through the anterior way Dudești and Vădastra. The significant presence of Vința elements in Sălcuța dwelling places from the west of Oltenia is supported by the stratigraphy from Ostroavele Corbului Băile Herculane, Verbicioara, Almăjel settlements. All transformations occurred in the evolution of Sălcuța culture, detectable at the level of the habitations from Ostrovul Corbului, are due to the presence of the bearers of Cernavoda I culture.

Within the “Sălcuța phenomenon” the presence of Cernavoda I elements and the movement of the communities with C ceramics into the area of Cucuteni A-B phase determines a “mass ethnical-cultural movement” (Roman 1971: 128) which resided in the appearance of a new cultural horizon, that of the pilled handles.

The movement of the Sălcuța communities from Oltenia towards Banat (Radu 2002) was accomplished through Timiș-Cerna passage, the settlements from the “Cuptoarele Sfoge” and Slatina-Timiș emphasizing numerous imports of Tiszapolgár ceramics. The contact between the two communities will generate a new synthesis cultural horizon, Bodrogkeresztúr (Luca, Roman, Diaconescu 2004). For the north-eastern area of Oltenia, P. Govora made a series of diggings at Valea Sălei, Cetățuia, Dobriceni,

Banatului, Crișanei și Transilvaniei, iar prezența toartelor pastilate în faza Cucuteni A-B dovedește sincronismul acestor manifestări culturale.

Aparținând eneoliticului târziu, acest orizont își are rădăcinile în „fenomenul Sălcuța” care a cuprins teritorii întinse din Europa de est și de sud și a unificat diverse elemente culturale sub presiunea popoarelor nord-pontice” (Roman 1995: 17). Prezența unor elemente de tip Cernavoda I și Gumelnița în faza Sălcuța IV dovedește rolul jucat de acestea în geneza fenomenului de mixtură (Roman 1978: 216).

Comunitățile sălcuțene aparținând fazei a IV-a vor cunoaște o evoluție aparte, cele din vestul Olteniei împreună cu cele din Banat vor contribui la geneza unei noi faze, Herculană II (Sălcuța IVb), iar cele situate în centrul Olteniei, după o perioadă de regres datorată contactelor cu populațiile Cernavoda I (Roman 1971: 46), se vor transforma în Cernavoda III. Dacă prin descoperirile de la Ostrovul Corbului, Izvorul Bârzei (Roman 1971: 40, 42-44. 45), Peștera Hoților (Roman 1995: 19) este atestată faza Herculană II, așezarea de la Sălcuța-Piscul Cornișorului, pe Desnățui, pune în evidență prezența comunităților Cernavoda de-a lungul fazei Sălcuța IV (Roman 1995).

Sub presiunea noilor veniți, purtătorii culturii Sălcuța IV în partea de vest se vor ciocni cu comunitățile Bodrogkeresztúr, prilej cu care se va realiza un sincretism cultural, la geneza căruia și-au adus contribuția elementele sălcuțene, comune ambelor culturi. Pe baza acestui fenomen de mixtură s-a produs o uniformizare culturală care s-a manifestat din Europa Centrală (Roman 1971: 120; Roman 1995) până în Peninsula Balcanică (Roman 1971; Tasić 1995; Garašanin 1998: 265-274), cu influențe până în Thessalia și Anatolia (Roman 1979: 308; Roman 1982: 5).

Descoperirea a numeroase unelte agricole, a săpăligilor din corn de cerb, a râșnițelor, demonstrează existența unor preocupări legate de cultivarea pământului,

Govora Sat, etc., discovering a series of ceramic fragments specific to Sălcuța IV culture, which remind of the bowl and the ring-legged cup (Govora 1995: 14-15).

The cultural horizon Sălcuța IV – Băile Herculană – Cheile Turzii – Huniadyhalom is widespread all over the territory of Oltenia, Banat, Crișana and Transilvania and the presence of the pilled handles from Cucuteni A-B phase proves the synchronism of these cultural manifestations.

Belonging to late eneolithic, this horizon has its roots in “Sălcuța phenomenon” which comprised wide territories from eastern and south Europe and unified varied cultural elements under the pressure of north-Pontic nations (Roman 1995: 17). The presence of Cernavoda I and Gumelnița elements in Sălcuța IV phase proves their role in the genesis of the mixture phenomenon (Roman 1978: 216).

The communities from Sălcuța, belonging to the forth phase will undergo a peculiar evolution: the ones from the western part of Oltenia and the ones from Banat will contribute to the genesis of a new phase, called Herculană II (Sălcuța IVb), while the ones from the centre of Oltenia after a period of regress, due to the contacts with Cernavoda I inhabitants (Roman, 1971: 46), will transform into Cernavoda III. If through the discoveries from Ostrovul Corbului, Izvorul Bârzei (Roman 1971: 40, 42-44. 45), Peștera Hoților (Roman 1995: 19) is certificated the Herculană II phase, the settlement from Sălcuța-Piscul Cornișorului on Desnățui emphasizes the presence of Cernavoda communities during the phase Sălcuța IV (Roman 1995).

Under the pressure of new-comers, Sălcuța IV cultural bearers in the western part will meet Bodrogkeresztúr communities, and this is the moment when a cultural syncretism takes place the genesis of which Sălcuța elements contributed to which are common to both cultures.

On the basis of this mixing phenomenon a cultural standardization took place which manifested from Central Europe

iar semințele carbonizate identificate la Valea Aninilor indică preferința comunităților sălcuțene pentru „*Hordeum vulgare nudum*” și „*Triticum aestivum*”. Datele paleontologice care provin din așezarea de la Cuptoare-Sfogea indică un raport aproape de egalitate între animalele domestice și cele sălbatice, (51,12% - 48,88%), bovinele fiind totuși cele mai numeroase cantitativ (Cârciumaru 1996: 47). În timpul primei faze de evoluție, bovinele de mici dimensiuni predomină, fiind urmate de ovicaprine și porcine, câinele fiind extrem de bine reprezentat. Comunitățile sălcuțene utilizau silexul din care fabricau lamele, gratoare, vârfuri de lance, gresiile cuarțoase, din os și corn confecționându-se săpăligi, spatule, străpungătoare, etc. Ceramica de uz comun modelată dintr-o pastă amestecată cu impurități, este reprezentată de vase de diferite mărimi, castroane, străchini, amforete, ceștile cu două torți, pahare, etc., de culoare rășie-cărămizie. În faza a doua, ceramica este mai bună, impuritățile sunt mai puține, vasele sunt decorate cu barbotină fină, prezintă caneluri oblice și linii incizate. În cea de-a treia fază, folosirea degresantului din scoică pisată împreună cu nisipul grunjos devine caracteristica ceramicii fine (Șimon 1989).

Grija cu care erau depuși defuncții în gropi (Roman, Oprițescu 1989: 11), poziția chirchită a acestora și mobilierul funerar ce era plasat lângă ei, evidențiază existența unor aspecte rituale, legate de credințele magico-religioase ce animau comunitățile sălcuțene.

Din datele publicate de D. Berciu, rezultă că evoluția culturii a fost, în mare parte, paralelă cu cea de tip Gumelnița, faza Sălcuța I fiind considerată sincronă cu faza Gumelnița Ic (Berciu 1961: 90), iar pe baza observațiilor lui E. Comșa s-a stabilit, corespondența dintre Sălcuța I-III cu fazele C3-D2 ale culturii Vinča (Comșa 1987: 164).

P. Roman, prezentând o serie de cazuri concrete care dovedeau existența unor elemente Cernavoda I în mediul sălcuțean, dar și a faimoaselor topoare cu brațele „dispuse în cruce”, de tip Jaszlandany, care

(Roman 1971: 120; Roman 1995) to the Balkan Peninsula (Roman 1971; Tasić 1995; Garașanin 1998: 265-274), with influences as far as Thessaly and Anatolia (Roman 1979: 308; Roman 1982: 5).

The discovery of various agricultural tools such as the mattocks made of stag horn, the grinders showed the existence of concerns regarding cultivation of the ground, while the carbonized seeds identified at Valea Aninilor indicate the preference of Sălcuța communities for „*Hordeum vulgare nudum*” and „*Triticum aestivum*”. Paleontological data that originate from Sfogea Furnace points out an almost equal report between domestic and wild animals (51,12%-48,88%), the cattle were however the most numerous of all (Cârciumaru 1996: 47). During the first evolutionary phase, small bovines prevailed, being followed by ovine animals and porcine, the dog was extremely well represented.

Communities from Sălcuța used silex, of which they fabricated blades, graters, spear tops, quartz sandstones, of bone or horn they manufactured mattocks, spatula or spears. The common use ceramics modelled from a paste mixed with impurities is represented by pots of different sizes, bowls, tureens, two-handle cups, glasses which were red-reddish. During the second phase ceramics improved, the impurities were fewer; the pots were decorated with fine barbotine, presenting oblique cut lines. During the third phase the ceramics characteristic turned to be the use of the degreaser of crushed shell mixed with crumbled sand (Șimon 1989).

The concern with which the deceased were set down in the grave (Roman, Oprițescu 1989: 11), their crouched position and the funeral furniture, which was put near them, emphasized the existence of ritual aspects related to magical-religious believes that animated the communities from Sălcuța.

From the data published by D. Barcia resulted that the cultural evolution was mainly parallel to the Gumelnița type, the first Sălcuța phase was considered synchronic with Gumelnița Ic phase (Berciu 1961: 90), while on

lipseau însă din așezările Gumelnița (Roman 1982: 220), era de părere că cel puțin o parte a fazelor "clasice" Sălcuța sunt mult mai recente decât cele ale culturii Gumelnița. Această realitate cronologică dovedește apariția unor comunități din zona de stepă a Mării Negre care, în contact cu fondul neolitic autohton, provoacă o serie de mutații etno-culturale. Contactele dintre purtătorii culturii Cernavoda I cu comunitățile mediului cucutenian, determină o restrângere a arealului acestora, dar și o deplasare spre vest a grupurilor gumelnițene ceea ce ar putea explica contemporaneitatea între faza Sălcuța I și Gumelnița B1 ce s-a perpetuat în zona de dealuri a Munteniei, sub forma aspectului cultural Brătești.

Elementele tipic sălcuțene descoperite în așezarea de la Drăgănești-Olt "Corboaița" și Romula "Dealul Morii" (Nica, Zorzoliu, Vasilescu 1994) dovedesc sincronismul culturilor Gumelnița B1 și Sălcuța I, în momentul în care prima se îndrepta spre finalul evoluției sale. Analiza celor două ace de aramă cu volute, descoperite în nivelul Sălcuța la Vădastra (Mateescu 1970: 70) contribuie, de asemenea, la stabilirea unor paralele între faze evoluat, dacă nu târzii, ale culturii Sălcuța cu faza B1 a culturii Gumelnița.

Ceramica scoasă la iveală în urma săpăturilor de la Ostrovul Corbului permite stabilirea unor sincronisme atât cu elementele de tip Cernavoda I, cât și cu grupul Brătești, al cărui decor sub formă de „omizi” îl întâlnim și în această așezare (Șimon 1989: 142). Pe baza acestor date se poate stabili sincronismul între faza Sălcuța IIIa-IIIc-Cernavoda I și aspectul Brătești, ceea ce demonstrează anterioritatea culturii Gumelnița față de Sălcuța III (Șimon 1989: 142-143).

În toată această perioadă, pentru zona de vest a Olteniei, nivelurile de locuire ale comunităților Vința B, identificate în așezările de la Băile Herculane „Peștera Hoților” (Roman: 8), Ostrovul Șimian (Berciu 1952: 585), Almăjel (Galbenu 1983:

the basis of E. Comșa's observations the correspondence between Sălcuța I-III and the C3-D2 phases of Vința's culture (Comșa 1987: 164) was established.

P. Roman, presenting a series of concrete cases that proved the existence of Cernavoda I elements into Sălcuța environment as well as the famous Jaszlandany axes with "crossed arms" that were missing from the Gumelnița settlements (Roman 1982: 220) opinionated that at least a part of the "classic" Sălcuța phases were much earlier than the ones of Gumelnița culture. This chronological reality proved the appearance of some communities from the steppe area of the Black Sea which in contact with the native Neolithic fond provoked a series of ethnical-cultural mutations. The contacts between the bearers of Cernavoda culture with the communities of the cucutean environment determined a restriction of their region as well as a shift towards the west of the groups from Gumelnița, which could explain the contemporaneousness between phase Sălcuța I and Gumelnița B1 that perpetuated in Muntenia hill area under the form of the cultural aspect Brătești.

The typical Sălcuța elements discovered in the area from Drăgănești-Olt "Corboaița" and Romula "Dealul Morii" (Nica, Zorzoliu, Vasilescu, 1994) attest Gumelnița B1 and Sălcuța I cultural synchronism, when the former headed towards its end. The analysis of the two volute cooper needles, discovered in Sălcuța level at Vădastra (Mateescu 1970: 70) also contributed at establishing parallels between advanced if not late phases of Sălcuța culture phase B1 and Gumelnița culture.

The ceramics revealed as a result of diggings at Ostroavele Corbului enabled the establishment of synchronism both with elements of Cernavoda I type and with Brătești group, whose caterpillars like decoration can also be encountered in this settlement (Șimon 1989: 142). On the basis of this data we could establish the synchronism between Sălcuța phases IIIa-IIIc and Cernavoda I and the Brătești aspect, which demonstrated the priority of Gumelnița culture opposing to Sălcuța III

141), Șimnic (Galbenu 1975: 9-41), Cârcea (Nica 1997: 108) sunt suprapuse de cele aparținând culturii Sălcuța.

În schimb, partea estică a Olteniei prezintă o situație aparte, coloratura culturală care se manifestă în perioada neoliticului târziu fiind extrem de eterogenă. Astfel, avem așezări de tip Vădastra II-III suprapuse de nivele de locuire Sălcuța (Christescu 1927-1932: 210; Mateescu 1959: 61-73; Mateescu 1970: 67), situații stratigrafice care atestă succesiunea culturilor Vinča, Dudești, Gumelnița, Sălcuța, întâlnite la Drăgănești Olt "Corboaica" (Nica, Zorzoliu, Vasilescu 1994) și Romula „Dealul Morii” (Nica 1985: 39).

Raporturile dintre comunitățile sălcuțene și cele vecine, spre vest și sud, au fost definite de D. Berciu, cu o serie de precizări referitoare la succesiunea fazelor acestei culturi, și anume: faza Sălcuța I a fost paralelă în timp cu faza Vinča C3, faza Sălcuța II cu faza Vinča D1, faza Sălcuța III cu faza Vinča D2 iar faza a IV-a cu Vinča D-E (Berciu 1966: 90).

Legăturile cu zonele sud-dunărene erau evidențiate prin intermediul complexelor de tip Sălcuța – Krivodol, sincrone cu cele din Oltenia, dar și prin intermediul grupului cultural Bujanj care, pe parcursul celor două faze evolutive, s-a sincronizat cu faza Sălcuța IIc, respectiv Sălcuța III, fapt ce ne determină să considerăm aspectul Bujanj I drept o pătrundere mai târzie a comunităților de tip Sălcuța – Krivodol dinspre vestul Bulgariei în zona Nișului (Berciu 1966: 93-108).

R. Ehrich, pe baza datelor publicate de J. Todorovič, arăta că faza Sălcuța IIc a fost paralelă în timp, pe teritoriul fostei Jugoslavii, cu Vinča târzie, cu Bujanj Hum Ib, Hissar Ia și cu Predionica II, iar în Bulgaria cu Krivodol IIc–III și Karanovo V târzie, Karanovo VI (Ehrich 1992: 437).

Cercetările efectuate în spațiile ex-ugoslave, dar și în Bulgaria, au evidențiat prezența elementelor Sălcuța, atât în Macedonia prin intermediul grupului Suplevk-Bakarno Gumno, cât și la Maliq II,

(Simon 1989: 142-143).

During this period, for the west part of Oltenia, the living levels of the the Vinča B communities identified in Băile Herculane „Thieves cave” (Roman: 8), Ostrovul Șimian (Berciu 1952: 585), Almăjel (Galbenu 1983: 141), Șimnic (Galbenu 1975: 9-41), Cârcea (Nica 1997: 108) were superposed by the ones belonging to Sălcuța culture.

Instead, the east part of Oltenia presented a peculiar situation, the cultural coloratura which manifested during late Neolithic period, being extremely heterogeneous. Thus, we have settlements of Vădastra II-III type superposed by Sălcuța residence levels (Christescu 1927-1932: 210; Mateescu 1959: 61-73; Mateescu 1970: 67), stratigraphics situations which confirm the succession of the cultures: Vinča, Dudești, Gumelnița, Sălcuța, encountered in Drăgănești Olt "Corboaica" (Nica, Zorzoliu, Vasilescu 1994) and Romula „Dealul Morii” (Nica 1985: 39).

The reports between Sălcuța communities and the nearby ones towards west, and south were defined by D. Berciu, with a series of specifications regarding the succession of the phases of this culture: the Sălcuța I phase was parallel in time to Vinča D2 phase, and Sălcuța IV phase was parallel to Vinča D-E (Berciu 1966: 90).

The connections with south-Pontic areas were emphasized through complexes of Sălcuța – Krivodol type, synchronous with the ones from Oltenia, but also through Bujanj cultural group, which during the two evolutionary phases, synchronized with Sălcuța IIc phase, as well as Sălcuța III, fact that determined us to consider the Bujanj I aspect as a late penetration of the communities of Sălcuța – Krivodol type from the west of Bulgaria, in the Nisu area (Berciu 1966: 93-108).

R. Ehrich, on the basis of published facts by J. Todorovič, shows that Sălcuța IIc phase was parallel in time on the territory of former Yugoslavia with Krivodol IIc–III and late Karanovo V, Karanovo VI (Ehrich 1992:

în Albania, dar și importanța complexului Sălcuța-Bubanj-Krivodol în viitoarele transformări etno-culturale ce au marcat eneoliticul târziu.

Cât privește orizontul cultural Sălcuța IV – Herculane II-III, aria de răspândire a acestuia cuprindea partea de vest a României, Ungaria până la Tisa, Slovacia Răsăriteană, Ucraina Subcarpatică și ajungea în sud până în Peninsula Balcanică. Dezvoltat pe parcursul a trei etape, Sălcuța IV-Bodrogkeresztúr A, Herculane II-Bodrogkeresztúr B și Herculane III-Pecica-Șanțul Mare-Cheile Turzii, acest orizont cultural cunoaște perioade de extindere ce imprimă o omogenitate culturală unei anumite părți a Europei, din Germania până în Peninsula Balcanică și vestul Anatoliei (Roman 1982: 25-34, Roman 1995).

În delimitarea raporturilor culturale cu vecinii și în stabilirea fazelor evolutive, trebuie avut în vedere faptul că acest orizont „cu torți pastilate” se încadrează într-o „mișcare etnoculturală de proporții” (Roman 1971, 128) în care au fost implicate, pe lângă comunitățile cu ceramică de tip C cât și cele Cernavoda I. Prezența elementelor de tip Gumelnița final și Sălcuța în arealul Cernavoda I, demonstrează dinamismul și rolul activ al acestora în configurarea noii realități la Dunărea de jos, faciesul de mixtură ce ia naștere în această zonă beneficiind de un aport autohton substanțial evidențiat, spre exemplu, la Suplevek-Bakarno-Gumno (Roman 1978: 216).

Cultura Sălcuța se dezvoltă în prima fază în zona Olteniei (Roaman, 1971, 32-47) și în Peninsula Balcanică (Garașanin 1998; Tasić 1995), după care, comunitățile din partea vestică împreună cu cele din Banat vor avea o evoluție aparte, intrând în faza Herculane II (Sălcuța IV b). Grupurile care ocupau partea centrală a teritoriului oltean vor cunoaște și ele un proces asemănător, în urma contactului cu populațiile Cernavoda I se vor transforma în Cernavoda III, elementele sălcutene provenite din faza Sălcuța IVa, regăsindu-se în această fază de

437).

Researches accomplished in the former Yugoslavian territory, as well as in Bulgaria emphasized the presence of Sălcuța elements both in Macedonia through the Suplevek-Bakarno Gumno group and in Maliq II, in Albania, but also the importance of Sălcuța-Bubanj-Krivodol complex in the future ethnical-cultural transformations that marked late eneolithic.

As far as the Sălcuța IV – Herculane II-III cultural horizon is concerned, its spreading area includes the west part of Romania, Hungary to Tisa, eastern Slovakia, and sub-Carpathian Ukraine and reached the south up to the Balkan Peninsula. Developed during three stages: Sălcuța IV Bodrogkeresztúr A, Herculane II-Bodrogkeresztúr B and Herculane III-Pecica-Șanțul Mare-Cheile Turzii, this cultural horizon experiences extension periods which impress a cultural homogeneity to a certain part of Europe from Germany to the Balkan Peninsula, including the west of Anatolia (Roman 1982: 25-34; Roman 1995).

When delimiting the cultural relation with the neighbours and establishing the evolutionary phases, we must take into consideration the fact that this horizon with “pilled handles” is included into a “proportional ethno-cultural movement” (Roman 1971: 128), in which ceramic communities of both C and Cernavoda I type were involved. The presence of final Gumelnița and Sălcuța type elements in Cernavoda I area testified the vitality and active role of them in the configuration of the new reality at the Low Danube, the mixture physiognomy which appeared in that area taking advantage of the substantial aboriginal contribution, at Suplevek-Bakarno-Gumno (Roman 1978: 216), for example.

The Sălcuța culture developed in the first phase around Oltenia (Roaman, 1971, 32-47) and in the Balkan Peninsula (Garașanin 1998; Tasić, 1995), after that the communities from west and those from Banat had a peculiar evolution, entering the Herculane II (Sălcuța IV b) phase. The groups that occupied the central part of Oltenia territory will also know a similar

tranziție către Cernavoda III.

Împinse de triburile pastorale aflate într-o fază târzie a culturii Cernavoda I, comunitățile Sălcuța IV vor intra în legătură cu cele aparținând culturii Bodrogkeresztúr și vor da naștere unui sincretism cultural ce va influența ulterior, procesul de uniformizare a etapelor Herculane II-III.

Pe baza cercetărilor de la Sălcuța, Ostrovul Corbului (Roman, Opreșcu 1989: 11-38) și Teliș (Gergov 1992) a fost dovedită succesiunea Sălcuța III-Sălcuța IV, iar prin observațiile stratigrafice de la Băile Herculane (Roman 1976: 47-83) și Șimnic (Galbenu 1975) s-a putut demonstra continuitatea Sălcuța IV-Coțofeni, respectiv, Sălcuța IV-Cernavoda III. Faptul că, în așezări de tip Cucuteni AB-B1, pe lângă elemente de tip Bodrogkeresztúr întâlnim și ceramică cu torți pastilate, permite stabilirea unei relații de contemporaneitate între aceste culturi (Dumitrescu 1968: 35-51).

Numărul datelor pentru cultura Sălcuța, fazele I-III, este extrem de mic, majoritatea provenind din așezările de la Ostrovul Corbului, Sălcuța, Curmătura și "Peștera Hoșilor" de la Băile Herculane. Pentru faza Sălcuța I nu există date, dar faptul că evoluează în paralel cu faza Gumelnița A1, îi determină pe unii specialiști să o încadreze în intervalul 4600/4550-4350 î.Hr. (Bem 2000-2001: 46). Totuși, pe baza informațiilor furnizate de datele radiocarbon existente, s-a admis că evoluția fazei Sălcuța II s-ar fi derulat între 3600-3400 b.c., iar Sălcuța III între 3400 - 3200 b.c. (Mantu 1995: 219).

C. Bem, considerând că data de la poziția 123, tabelele 3-4, pare a fi eronată, admitea pentru evoluția fazei Sălcuța II intervalul cuprins între 4550-4250 î.d.Hr., cea a fazei a III-a, perioada cuprinsă între 4450 - 4000 î.d.Hr., ceea ce, în mare, se sincronizează cu etapele cronologice ale fazelor gumelnițene A2 și B1 (Bem 2000-2001: 46).

În timp ce probele prelevate din stațiunea eponimă a culturii Sălcuța, aparținând fazelor IIb și IIc au ca limite

process, as a result of their contact with the Cernavoda I populations they transformed into Cernavoda III, Sălcuța elements from phase IVa being found in this transitional phase to Cernavoda III.

Pushed by the pastoral tribes encountered in a late phase of Cernavoda I culture, the Sălcuța IV communities will get in touch with the ones belonging to Bodrogkeresztúr culture creating a cultural syncretism which later influences the standardizing process of Herculane II-III phases.

On the basis of the researches from Sălcuța, Ostroavele Corbului (Roman, Opreșcu, 1989: 11-38) and Teliș (Gergov 1992) the succession Sălcuța III-Sălcuța IV was proven, while through the stratigraphic observations from Băile Herculane (Roman 1976: 47-83) and Șimnic (Galbenu 1975) the continuity Sălcuța IV-Coțofeni, respectively Sălcuța IV-Cernavoda III could be demonstrated. The fact that in settlements of Cucuteni AB-B1 type, besides elements of Bodrogkeresztúr type we can also encounter ceramics with pilled handles, which allows the establishment of a contemporaneousness relationship between those cultures (Dumitrescu 1968: 35-51).

The amount of data for Sălcuța culture, phases I-III, is extremely small, the majority resulting from the settlements from Ostroavele Corbului, Sălcuța, Curmătura and "Thieves Cave" from Băile Herculane. For the first phase there are no data, but the fact that evolves in parallel with Gumelnița A1 phase, determines some specialists to place it between 4600/4550-4350 B.C. (Bem 2000-2001: 46). However, on the basis of the information delivered by the existent radiocarbon data, it was accepted that the phase Sălcuța II would have developed between 3600-2400 B.C., while Sălcuța III between 3400-3200 B.C. (Mantu 1995: 219).

C. Bem considering that the data from the position 123, the tables 3-4 seem incorrect, admitted for Sălcuța II phase the time interval between 4550-4250 B.C., for Sălcuța III phase the period between 4450-4000 b.c., which

valorile 5475±55 B.P. și 5450±50 B.P. (László 1997: 264; Mantu 1995: 229), la Curmătura (jud. Dolj), sit aparținând fazei Sălcuța II, limitele se situează între 5710 ± 45 B.P. (László 1997: 264).

Cele trei probe prelevate de la Ostrovul Corbului, faza Sălcuța IIIb, au valori de 5627 ± 77 B.P. / 5591± 82 B.P. și 5260±60 B.P. (László 1997). Din datele prezentate mai sus, ar reieși faptul că Sălcuța a evoluat în decursul fazelor ei clasice II și IIIb, între 5710±45 B.P. și 5260±60 B.P.

În ceea ce privește fenomenul Sălcuța IV, stabilirea cronologiei absolute la ora actuală este greu de precizat. (Mantu 1995: 219), C. M. Mantu prezintă ca limite 3300 b.c. (dată corespunzând fazelor Cucuteni A4-B1) și 2800 b.c., moment în care Sălcuța IV este cuprinsă în complexul Sălcuța IV–Cheile Turzii-Băile Herculane–Hunyadihalom.

Bibliografie

- Bem 2000-2001- C. Bem, *Noi propuneri pentru o schiță cronologică a eneoliticului românesc*, în *Pontica*, XXXIII-XXXIV, p. 25-121.
- Berciu 1961a- D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului din România în lumina noilor cercetări*, București.
- Berciu 1961b- D. Berciu, *Chronologie relative du néolithique du Bas-Danube à lumière des nouvelles fouilles faites en Roumanie*, în *L'Europe à la fin de l'âge de la pierre*, Prague, p.101-124.
- Berciu 1952- D. Berciu, *Catalogul arheologic al Muzeului Turnu Severin*, în *MCA*, I.
- Cârciumaru 1996- M. Cârciumaru, *Paleoetnobotanica*, Iași.
- Christescu 1927-1932- V. Christescu, *Les stations préhistoriques de Vădastra*, în *Dacia* III-IV.
- Comșa 1987- E. Comșa, *Neoliticul pe teritoriul României. Considerații*, București.
- Comșa 1993- E. Comșa, *La Roumanie meridionale în Atlas du Néolithique européen*.

mainly synchronized with the chronological phases of Gumelnița A2 and B1 (Bem 2000-2001: 46).

While the samples taken from the eponym resort of Sălcuța culture belonging to phases IIb and IIc have as limits the values 5475±55 B.P. and 5450±50 B.P. (László 1997: 264; Mantu 1995: 229), at Curmătura (jud. Dolj) site belonging to Sălcuța II phase, the limits are between 5710 ± 45 B.P. (László 1997: 264). The three samples taken from Ostrovul Corbului, Sălcuța IIIb phase, have the values 5627 ± 77 B.P. / 5591± 82 B.P. and 5260±60 B.P. (László 1997). Taking into consideration the data presented above the conclusion would be that Sălcuța evolved during its classic phases I and IIb between 5710±45 B.P. and 5260±60 B.P.

As for Sălcuța IV phenomenon, the establishing of the absolute chronology for the time being is difficult to specify. (Mantu 1995: 219), C. M. Mantu presents as limits 3300 B.C. (date corresponding to Cucuteni A4-B1 phases) and 2800 B.C., the moment when Sălcuța IV was included into Sălcuța IV–Cheile Turzii-Băile Herculane–Hunyadihalom complex.

Bibliography

- Bem 2000-2001- C. Bem, *Noi propuneri pentru o schiță cronologică a eneoliticului românesc*, în *Pontica*, XXXIII-XXXIV, p. 25-121.
- Berciu 1961a- D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului din România în lumina noilor cercetări*, București.
- Berciu 1961b- D. Berciu, *Chronologie relative du néolithique du Bas-Danube à lumière des nouvelles fouilles faites en Roumanie*, în *L'Europe à la fin de l'âge de la pierre*, Prague, p.101-124.
- Berciu 1952- D. Berciu, *Catalogul arheologic al Muzeului Turnu Severin*, în *MCA*, I.
- Cârciumaru 1996- M. Cârciumaru, *Paleoetnobotanica*, Iași.
- Christescu 1927-1932- V. Christescu, *Les stations préhistoriques de Vădastra*, în *Dacia* III-IV.

- L'Europe orientale, E.R.A.U. L., p. 151-189.
- Dumitrescu 1968- VI. Dumitrescu, *Consideratii cu privire la poziția cronologică a culturii Cucuteni în raport cu culturile vecine*, Apulum, 7, p. 35-51.
- Ehrich 1992- R. W. Ehrich, *Chronologies in Old World Archaeology*, Chicago and London.
- Galbenu 1975- D. Galbenu, *Așezările neolitice de la Șimnic*, în CA, I, p. 9-41.
- Galbenu 1983- D. Galbenu, *Asezarea de tip Sălcuța de la Almăjel*, CA, 6.
- Garașanin 1998- M. Garașanin, *Zur verbreitung des Salcuța-Krivodol-Bubanj-Komplexes auf dem Mittleren Balkan*, în *Man and Animal World. Archaeolingua*, p. 265-274.
- Gergov 1992- B. Gergov, *Dojstoriceskoe poselenije Teliș-Reduțite*, în *StPraehist, Sofia*, 11-12, p. 47-357.
- Govora 1995- Gh. P. Govora, *O preistorie a nord-estului Olteniei, Râmnicu Vâlcea*.
- László 1997- A. László, *Datarea prin radiocarbon în arheologie*, București.
- Lazarovici 1979- Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, Cluj Napoca.
- Luca, Roman, Diaconescu 2004- S. A. Luca, C. Roman, D. Diaconescu, *Cercetări arheologice în Peștera Cauce*, vol. I, *Bibliotheca Septemcastrensis*.
- Mantu 1995- C.-M. Mantu, *Câteva considerații privind cronologia absolută a neo-eneoliticului din România*, în SCIVA, 46, 3-4.
- Mateescu 1959- C. N. Mateescu, *Săpăturile arheologice de la Vădastra*, în *Materiale*, VI, p. 61-73.
- Mateescu 1970- C. N. Mateescu, *Săpături arheologice la Vădastra (1960-1966)*, în *Materiale* IX.
- Nica 1985- M. Nica, *Descoperiri ale complexului Boian V- Gumelnița în Oltenia*, în AO, 4.
- Nica 1997- M. Nica, *Unitate și diversitate în culturile neolitice de la Dunărea de Jos*, în *Pontica XXX*, p. 105-116.
- Nica, Zorzoliu, Vasilescu 1994- M. Nica, Tr. Zorzoliu, M. Vasilescu, *Tell-ul neo-eneolitic Comșa* 1987- E. Comșa, *Neoliticul pe teritoriul României. Considerații*, București.
- Comșa 1993- E. Comșa, *La Roumanie meridionale în Atlas du Néolithique européen. L'Europe orientale*, E.R.A.U. L., p. 151-189.
- Dumitrescu 1968- VI. Dumitrescu, *Consideratii cu privire la poziția cronologică a culturii Cucuteni în raport cu culturile vecine*, Apulum, 7, p. 35-51.
- Ehrich 1992- R. W. Ehrich, *Chronologies in Old World Archaeology*, Chicago and London.
- Galbenu 1975- D. Galbenu, *Așezările neolitice de la Șimnic*, în CA, I, p. 9-41.
- Galbenu 1983- D. Galbenu, *Asezarea de tip Sălcuța de la Almăjel*, CA, 6.
- Garașanin 1998- M. Garașanin, *Zur verbreitung des Salcuța-Krivodol-Bubanj-Komplexes auf dem Mittleren Balkan*, în *Man and Animal World. Archaeolingua*, p. 265-274.
- Gergov 1992- B. Gergov, *Dojstoriceskoe poselenije Teliș-Reduțite*, în *StPraehist, Sofia*, 11-12, p. 47-357.
- Govora 1995- Gh. P. Govora, *O preistorie a nord-estului Olteniei, Râmnicu Vâlcea*.
- László 1997- A. László, *Datarea prin radiocarbon în arheologie*, București.
- Lazarovici 1979- Gh. Lazarovici, *Neoliticul Banatului*, Cluj Napoca.
- Luca, Roman, Diaconescu 2004- S. A. Luca, C. Roman, D. Diaconescu, *Cercetări arheologice în Peștera Cauce*, vol. I, *Bibliotheca Septemcastrensis*.
- Mantu 1995- C.-M. Mantu, *Câteva considerații privind cronologia absolută a neo-eneoliticului din România*, în SCIVA, 46, 3-4.
- Mateescu 1959- C. N. Mateescu, *Săpăturile arheologice de la Vădastra*, în *Materiale*, VI, p. 61-73.
- Mateescu 1970- C. N. Mateescu, *Săpături arheologice la Vădastra (1960-1966)*, în *Materiale* IX.
- Nica 1985- M. Nica, *Descoperiri ale complexului Boian V- Gumelnița în Oltenia*, în AO, 4.
- Nica 1997- M. Nica, *Unitate și diversitate în culturile neolitice de la Dunărea de Jos*, în *Pontica XXX*, p. 105-116.
- Nica, Zorzoliu, Vasilescu 1994- M. Nica, Tr.

- de la Drăgănești-Olt, în *SCIIVA* 45, 1, p. 41-60.
- Radu 2002- A. Radu, *Cultura Sălcuța în Banat*, Timișoara.
- Roman 1971- P. Roman, *Strukturänderungen des Endneolithikums im Donau-Karpaten Raum*, în *Dacia* NS, XV, p. 131-170.
- Roman 1976- P. Roman, *Cultura Coșofeni*, București,
- Roman 1978- P. Roman, *Modificări în tabelul sincronismelor privind eneoliticul târziu*, în *SCIIVA*, 29, 2, p. 215-221.
- Roman 1979- P. Roman, *Die südlichen Beziehungen der Badener-Kultur*, în *Dacia*, 23, p. 307-311.
- Roman 1982- P. Roman, *Das Chronologische Verhältnis zwischen Ezero und Troja im Lichte der nordbalkanischen Forschungen*. în *Vrdnik*, p. 1-27.
- Roman 1967 –P. Roman, *Unele probleme ale neoliticului târziu și perioadei de tranziție în lumina săpăturilor de la Băile Herculane- „Peștera Hojilor”*, *Comunicări*, Craiova, I, p. 47-83.
- Roman 1995- P. Roman, *Das späteneolithischen Sălcuța IV-Phänomen und seine Beziehungen*. în *ThD*, 16, 1-2, p. 17-24.
- Roman, Boroneanț 1974- P. Roman, V. Boroneanț, *Locuirea neolitică din Ostrovul Banului de la Gura Văii*, în *Drobeta*, I, p. 2, 218-220.
- Roman, Oprișescu 1989- P. Roman, A. D. Oprișescu, *Interferențe etnoculturale din perioada indoeuropenizării, reflectate în cimitirul eneolitic de la Ostrovul Corbului*, în *ThD*, 1-2, p. 11-38.
- Șimon 1989- M. Șimon, *Așezarea sălcuțeană de la Ostrovul Corbului, jud. Mehedinți*, în *SCIIVA*, 40, 2, p. 107-145.
- Tasić 1995- N. Tasić, *Eneolithic culture of central and west Balkans*, Belgrad.
- Tudor 1977- E. Tudor, *Un aspect postgumelnițean descoperit în zona de dealuri a Munteniei*, în *SCIIVA*, 28, 1, p. 38-53.
- Tudor 1978- E. Tudor, *Die Gruppe Brătești în Dacia* NS, 22, p. 21-42.
- Zorzoliu, M. Vasilescu, *Tell-ul neo-eneolitic de la Drăgănești-Olt*, în *SCIIVA* 45, 1, p. 41-60.
- Radu 2002- A. Radu, *Cultura Sălcuța în Banat*, Timișoara.
- Roman 1971- P. Roman, *Strukturänderungen des Endneolithikums im Donau-Karpaten Raum*, în *Dacia* NS, XV, p. 131-170.
- Roman 1976- P. Roman, *Cultura Coșofeni*, București,
- Roman 1978- P. Roman, *Modificări în tabelul sincronismelor privind eneoliticul târziu*, în *SCIIVA*, 29, 2, p. 215-221.
- Roman 1979- P. Roman, *Die südlichen Beziehungen der Badener-Kultur*, în *Dacia*, 23, p. 307-311.
- Roman 1982- P. Roman, *Das Chronologische Verhältnis zwischen Ezero und Troja im Lichte der nordbalkanischen Forschungen*. în *Vrdnik*, p. 1-27.
- Roman 1967 –P. Roman, *Unele probleme ale neoliticului târziu și perioadei de tranziție în lumina săpăturilor de la Băile Herculane- „Peștera Hojilor”*, *Comunicări*, Craiova, I, p. 47-83.
- Roman 1995- P. Roman, *Das späteneolithischen Sălcuța IV-Phänomen und seine Beziehungen*. în *ThD*, 16, 1-2, p. 17-24.
- Roman, Boroneanț 1974- P. Roman, V. Boroneanț, *Locuirea neolitică din Ostrovul Banului de la Gura Văii*, în *Drobeta*, I, p. 2, 218-220.
- Roman, Oprișescu 1989- P. Roman, A. D. Oprișescu, *Interferențe etnoculturale din perioada indoeuropenizării, reflectate în cimitirul eneolitic de la Ostrovul Corbului*, în *ThD*, 1-2, p. 11-38.
- Șimon 1989- M. Șimon, *Așezarea sălcuțeană de la Ostrovul Corbului, jud. Mehedinți*, în *SCIIVA*, 40, 2, p. 107-145.
- Tasić 1995- N. Tasić, *Eneolithic culture of central and west Balkans*, Belgrad.
- Tudor 1977- E. Tudor, *Un aspect postgumelnițean descoperit în zona de dealuri a Munteniei*, în *SCIIVA*, 28, 1, p. 38-53.
- Tudor 1978- E. Tudor, *Die Gruppe Brătești în Dacia* NS, 22, p. 21-42.